

Lugupeetud Evelyn Liivamägi
Lugupeetud Õiguskantsler
Lugupeetud Riigikogu rahanduskomisjon

Täname Rahandusministeeriumi 19.01.2026 vastuse eest pöördumisele seoses hoiu-laenuühistu seaduse muutmise eelnõuga. Peame siiski vajalikuks esitada täiendava ja täpsustava seisukoha, kuna vastus ei käsitle mitmeid keskseid küsimusi, mis puudutavad eelnõu tegelikku mõju hoiu-laenuühistute tegevuse jätkamise võimalikkusele.

Reaalsed kuupäevad ja ärimudeli katkemine

Eelnõu kohaselt ei ole alates **1. oktoobrist 2026** lubatud:

- sõlmida uusi hoiuse- ega laenulepinguid;
- pikendada laenulepinguid;
- pikendada hoiuse lepinguid, välja arvatud piiratud erandina liikme nõusolekul ja üksnes enne 1. märtsi 2026 sõlmitud lepingute puhul.

See tähendab, et alates nimetatud kuupäevast **katkeb hoiu-laenuühistu senine ärimudel**, sõltumata sellest, kas ühistu on alustanud ümberkujundamise protsessi või mitte. Laenude tagasimaksed ei kata sellises ajaraamis ja mahus hoiuste väljamakseid ning uute hoiuste kaasamine on täielikult välistatud.

Pangajooksu ja liikmete käitumise arvestamata jätmine

Rahandusministeeriumi vastuses ei ole hinnatud liikmete käitumist olukorras, kus:

- tulevik on õiguslikult ja majanduslikult ebamäärane;
- hoiustamistegevus keelatakse kindlal kuupäeval;
- avalikus ruumis on korduvalt kõik kinnitanud, et ühistupangana jätkamine ei ole võimalik.

Sellises olukorras on täiesti etteennustatav hoiuste ennetähtaegne väljavõtmine ehk nn pangajooks, mis ei ole teoreetiline risk, vaid praktikas juba ilmnenu nähtus. Seda aspekti ei saa käsitleda kõrvalise või ebaolulisena.

5-aastase perioodi sisuline vastuolu eelnõu enda tähtaegadega

Rahandusministeeriumi vastuses viidatud võimalus pikendada hoiuste väljamaksmist kuni **5 aasta võrra** on sisuliselt arusaamatu ja eksitav, kuna see ei ole kooskõlas eelnõu muude kohustuslike tähtaegadega.

Eelnõu kohaselt:

- peab hoiu-laenuühistu **hiljemalt 2029. aasta alguseks** otsustama, kas taotletakse ühistupanga tegevusluba või mitte;
- **Finantsinspeksioon esitab kohtule sundlõpetamise nõude hiljemalt 1. märtsiks 2029**, kui tegevusluba ei ole saadud;
- sundlõpetamise nõue esitatakse ka juhul, kui ühistu on küll teavitanud ümberkujundamise kavatsusest, kuid jätkab hoiustamistehinguid.

Kui hoiuste väljamaksmist oleks võimalik pikendada 5 aastat alates 2026. aastast, ulatuks see ajaliselt **aastasse 2031** ($2026 + 5 = 2031$). Samas algab sundlõpetamise menetlus juba 2029. aastal. Seega ei ole 5-aastane periood reaalselt kasutatav ega rakendatav ning loob üksnes näilise õiguskindluse.

Jätkamisvormid eeldavad hoiuste täielikku väljamaksmist

Kuigi vastuses viidatakse võimalusele jätkata tegevust ühistupangana, krediidiandjana, makseasutusena või tulundusühistuna, ei ole selgelt välja toodud, et kõigi nende variantide eelduseks on **hoiuste täielik väljamaksmine (ligikaudu 100 000 000 eurot)**.

See tähendab praktikas:

- kapitali ja likviidsuse kadumist;
- tulubaasi puudumist;
- majanduslikku võimetust jätkata tegevust uues vormis.

Sellest tulenevalt on sundlõpetamine või pankrot **mitte erandlik, vaid süsteemne ja etteproгноositav tagajärg**.

Leiame, et:

- eelnõu rakendussätted ei võimalda hoiu-laenuühistutel tegelikult jätkusuutlikult tegutseda kuni 2029. aastani;
- 5-aastane hoiuste väljamakse võimalus on sisuliselt vastuolus sundlõpetamise tähtaegadega;
- liikmete käitumist, likviidsusriski ja pangajooksu mõju ei ole piisavalt hinnatud;
- avalikkusele ja ühistute liikmetele jääb eksitav mulje pikast ja turvalisest üleminekuperioodist, mida eelnõu tegelikult ei võimalda.

Lugupidamisega

Eesti Hoiu- laenuühistute Liit
Uno Silberg
/Allkirjastatud digitaalselt/

Raha Hoiu-Laenuühistu juhatuse esimees
Alar East
/Allkirjastatud digitaalselt/

Tallinna Hoiu-laenuühistu juhatuse esinaine
Annely Ojamets
/Allkirjastatud digitaalselt/

Kambja Hoiu-Laenuühistu juhatuse esinaine
Linda Sossi
/Allkirjastatud digitaalselt/

Maaelu Edendamise Hoiu-laenuühistu juhatuse esinaine
Maria Peldes
/Allkirjastatud digitaalselt/